

Szerkesztőség és kiadó hivatal
Piac SIMONFFY-ház a város-
házával szemben.

HIRDETÉNYEK.
Hirdetési pénzek és a kiadás körüli panaszok,
valamint a lap szellemi részét illető
minden közlemények ide intézendők

Érmentelen levelek csak ismert kezektől
fogadtatnak el.

DEBRECZENI ELLENŐR.

POLITIKAI, TARSADALMI és KÖZGAZDASÁGI LAP.

A SZABADELVÜ PÁRT KÖZLÖNYE.

Megjelen naponként, a vasárnap és péntek kivételével.

Előfizetési ár:

Helyben házhöz hordva vagy vidékre postán	
küldve:	
Egész évre	10 frt — k
Félévre	5 frt —
Negyedévre	2 frt 50
Egy óra	1 frt —

Hirdetési díj:

Öt-hasábospetitor egyzerbeigatásáért 5 kr.
Bélyegdíj minden hirdetésért külön 30 kr
Nyiltór 4 hasábos petitorért 20 kr.

X. évfolyam. 1883.

Debreczen. Kedd, szept. 18.

201. szám.

A horvát zendülés vége.

Gyorsan és erős kézzel helyreállította a kiküldött királyi biztos a rendet Horvátországban. Gyorsabban, mint reméltük. A határvidéki lázongó parasztjait megfékezte a katonai hatalom, a zágrábi eszécselők mukkáni sem mer, az egész Horvátországból sehonnán sem jelentenek újabb kihágásokat. A helyreállított magyar ezimer bántatlan marad s büszkén hirdeti a magyar állam fennhatóságát a horvátok fővárosában.

A szomszédokból Hercegovinából némi mozgalmat jelentenek ugyan. Egy ötven főnyi csapat mutatkozott az erdőben, melyről nem tudhatni tisztán, hogy szabadságharcz vagy rablás czéljából alakult-e, vagy — a mint az már ott bevett szokás — mind a két czél egyesíti programjában.

Az egész horvát fölkelésnek semmi nagyobb visszhangja nincs Hercegovina és Bosznia bérczei közt. Csapataink rendet tartanak ott s mindjárt elnyomják keletkezésében, a mi netán készül. A két tartomány megszállása kezünkbe adta minden délszláv mozgalomnak leverésére az eszközt. Mai nap onnan már nem kaphat táplálékot egy horvát vagy dalmátiai zendülés sem.

S azon mérvben, a mint a két tartomány lakosságát hozzá szoktatjuk a civilizáció áldásaihoz a békés élethez, rendezett közigazgatáshoz, munkához és törvények tiszteléséhez: egyre fogy az a szilaj kalandvágyó, harcziás elem, mely minden pillanatban kész fegyverhez kapni. A rabló kandok elvesztik hősiessz színezetüket s a renhez szokott lakosság zöme maga is visszautasítja a garázdálkodókat.

Egy ideig azonban természetes hogy csak a fegyveres erő képes őket féken tartani. Hogy ez minden próbálkozásuk elnyomására teljesen elég, azt már tudják tapasztalásból. A leugróbbi bosnyák felkelés után jó időre elmehetett

minden kedvök az efféléktől. Meggyőződtek, hogy a magyar-osztrák monarchiával nem lehet oly könnyen paczkázni, mint a török uralommal.

De képzeljük csak, ha minden úgy történt volna, mint a mi a böles ellenzékünk óhajtotta: ha Bosznia és Hercegovina okkupálása helyett hagytuk volna, hogy Montenegro foglalja el azt, hiszen gyönyörű helyzetbe juttatott volna bennünket most ez a szélbali bölesesség. Tessék elképzelni, hogy mi következett volna most?

A mint a horvátok megmozdultak, a legelső kurjantásra megmozdultak volna fajrokonai is Boszniában és Hercegovinában s a montenegrói kormány testvéries gyámoltása, vagy legalább biztató szemhunyása mellett lett volna oly rettenetes háboru, hogy lángba borul a Száva egész vidéke.

Látnuk már a bosnyák felkelés alkalmával, hogy a lázadók montenegrói területekről kaptak fegyvert, segítséget, s mindenmü támogatást. Montenegró hivatalosan nem viselt háboru ellenünk, sőt ismételve békeszeretetről biztosított, hanem azért onnan szervezték, onnan vezették, onnan gyámoltották az egész felkelést.

Milyen arányokat öltött volna már most ez a harc, ha a horvátok jeladására az egész délszláv felzudul ellenünk! Ha Bosznia és Hercegovina harcziás vad népe nincs általunk leigázva, ha Montenegro szabad folyást engedhet ellenzéges érzületének, ha Szerbiát az okkupálás által nem szorítjuk sarokba, s nem szerzünk hatalmunk kifejtése által az ellenségből jóbarátot?

Semmi annyira be nem bizonyította mint a horvát mozgalom most, mily helyes előrelátás volt az, hogy a két tartomány okkupálásával a délszláv erjét megbénítottuk s lehetetlenné tettük azt, hogy egy örökös fenyegető veszélyrel álljunk szemben déli határainkon.

A „Debreczeni Ellenőr“ tárczája.

Az én három napom.

— Börtön idyll. —
Szomorú tapasztalatok után írta: Kiss Vitéz.

III.
Mi sem természetesebb, mint hogy minden a börtön fehér meszelt, barnára füstölt sötét négy fala között fogolytársammal minden fenforgó politikai és társadalmi kérdést megvitattunk, a nyugodalmasabb, esendesebb órák következtek.

Gyakran kártyáztunk, — puffra. (talán mondanom se kellett volna.) Sajátságos kártya volt az, a mivel játsztunk. Nagyon kellett ügyelni az osztónak, hogy kihozza belőle a szükséges 32-öt, mert egy kis könyvelő vigyázatlanság mellett, hol egy, hol két darab csaknem mindig hiányzott belőle. Piszkos, zsiros volt: összeragadtak. Raboknak való. Az én rabtársam sóhajta emlegette: „ez is vácsi emlék.“ — Mennyivel jobb volt ott az élet!

— Hallja, — hallja!
— Mit?
— A folyosón ott szaladgálnak, röhögnek, cizeázna, kutyákkal játszanak a rabok, a kik pedig talán ölték, raboltak; azoknak szabad kint járni, de bennünket, becsületes foglyokat, — a kik „politikai büntetettek“ vagyunk, bennünket zár alá tesznek. Ez komiszág. Itt is látszik a Tisza Kálmán keze. — Csak haza jöjjen a kir. ügyész ur. Panaszt tesztek nála.
— Az se fog másként intézkedhetni, igyekeztem csillapítani őt. Bizonyosan a regula olyan, hogy velünk így bánjanak. Azoknak a raboknak a lármája innen a szomszéd

„munka teremből“ hallatszik által. Mit gondolnának azok ha látnák, hogy nekünk itt extra vurstunk van, minket dédelgetnek, s nekünk több szabadságot engednek, mint nekik.

— Bánom is én akármit gondolnának. — De az istenért gondolja meg: democraták vagyunk. Adjunk igazat a népnek, ha indignálóvá látja, hogy a rabok közt is kivétel tesznek, s az urakat itt is ur számba nézik.

Elnevette magát: Hát legyünk democraták.
Következett a séta ideje. Az én fogolytársam piros díszítésű slaffrokkja szellőzni indult az udvarra. — Különösen feljegyzésre méltó, mert bizonynyal meglepő adat, hogy tolette változatosságra nézve az én rabtársam mi kívánni valót sem hagyott fenn.

Nincs az a kieczomázott gentleman, az a végzett földes ur, a ki nagyobb ügyellett legyen naponként váltakozó tolettéjére, mint az én fogolytársam. A saloban szembeötölő közepem van elhelyezve a ruhák fogasa, mely nem kevesebb kalapot emel, mint kabátot. Mondhatom, hogy gazdjuk minden „zárkózott ság“ daczára sem lehet okuk attól tartani, hogy a mely beléjük esik. (Hamarább a princípálisba, a mink aztán ismét az azátkozott „prie s lesz az oka.) Ismétlem, hogy fogolytársam változatosan öltözködik. Lábbeliei is, (párosával számíva hárman vannak) — ugy tündökölnek mint a tükör. Remélhetnék-e valaha, hogy ily „fényesors“ vár rájuk? Mert tudni kell, hogy a arab-szolgák csak ugy sürögnek-forognak körülte s fáradatlan buzgalmat fejtenek ki a kiszolgálát és takarítás pontossága és rendszeressége körül. Ha ma az egyik pár cipő volt a boldog, holnap a másik lesz az, s így felváltva.

Debreczen város polgármesterének jelentése.

1883 év július és augusztus hónapokról.
Méltóságos Főispán ur!
Tek. törvényhatósági bizottság!
A folyó év július és augusztus haváról szóló jelentésemet tiszteltetéll a következőkben terjesztem elő:

I. Rendészet.
A közbiztonsági állapotot illetőleg jelentem, miszerint a rendőrség által összesen 116 egyén lett letartóztatva, még pedig:

- 1. Rablási kísérletért 2.
- 2. Lopásért 11.
- 3. Sikasztásért 1.
- 4. Rendőri kikágásért 102.

Ezek közül átadatott az illetékes kir. bíróságnak 17, a kapitányi hivatal által megbüntetett 99. A városból eltoloncoltatott 80, keresztül toloncoltatott 37, kényszerutlével kiutasított 4, összesen 121 csavargó.

II. Iparügy.
A kapitányi hivatal, mint első fokú iparhatóság által, különféle iparnemeknek önálló gyakorolhatása czéljából 28 egyén látottat el iparhatósági igazolvánnyal.

A 28 iparos közül 9 idegen illetőségű levén, ezekről városi díj czímen fejekint tíz forintjával, összes 90, forint szedette be a házipénztár részére.
Ipartörvény ellen kihágás a lefolyt két hó alatt nem fordult elő.

III. Honvédelmi ügy.
A városunkban állomásozó cs. és kir. 15-dik huszárezred törzs és két százada július 26-án. Derecskére ezredösszpontosításra távozott, — ellenben a cs. és kir. 39-ik gyalogezred 2-ik zászlóalja Aradról, ezred összpontosításra városunkba július 20-án bevonult s a város tulajdonához tartozó vásártéri sátorépületekbe beszállásoltatott.

A m. kir. honvédség őszi fegyvergyakorlataira a városunkban állomásozó 2-ik honvéd huszárezred szabadságot honvédei augusztus 11-én, a 42. és 46 ik honvéd zászlóaljak szabadságot honvédei pedig ugyanazon hó 26-án bevonultak, s részint a város tulajdonát tevő vásártéri sátrakban, részint a lakosságnál elhelyeztettek.

A cs. és kir. 39-ik gyalogezred három zászlóalja hadosztály gyakorlatokra augusztus 12-én Nagyváradra elvonult.
A helyőrség létszáma tett július hóban 1565 embert 578 lóval; ezek közül be volt

Szóval ur a szó szoros értelmében. — Egy darabig magam is kimentem jó levegőre élvezni. A Kapézi uram daruja, olyan megvetőleg sőt el mellettem.

Az emelet ablakaiból pedig számos jó ösmérem most lenézőleg tekintett felém. — Bemenekültem vissza az én kis magányos czellámba, — a hol aztán egyedül maradtam, s egy pár pillanat alatt végig futottam emlékeimben annak az embernek az élet históriáján, a kit most közelebről is megösmertem, — s a ki különzsege, multja, tettei, és változatos társadalmi állása, gondolkodásmódja, lelkiülete által városunknak még sok évig egyik érdekes speciálitása lesz.

Leirtam a külsőségeket, melyekkel jellemelhető volt, sok apró részletből lehet következtetést vonni, de lelketlenség volna tölem, ha nem mondanám el róla azt, hogy ő ha hasonlít is az ördöghöz, ugy nála is az lehet a példa szó, hogy nem olyan fekete, mint a melyeknek festik.

Sok éven át megzaklatott, meghurczolt, ezernyi változatokot átment életében az ezernyi kísértésnek kitétt lelkiületeből számos nemes tulajdönt nem tudtak kiölni. Van valami benne, a mi az embert vele szemben engedékenységre, bocsánatra, elnézésre készíti: — „Jó ember — félrevezették. — Ha hibázott (pedig de sokszor) a hibát vakon követte el, nem gonosz indulatból. — Ha más társadalmi körbe jutott volna, ha „csak“ tisztességes emberekkel érintkezett volna, bizony akkor ő ma talán nem utolsó szereplő alak lehetne Debreczenben.

Igy is az, — de a mostani szereplését nem köszöni meg neki senki. — Sem a város, sem a közönség, sem a haza, — sem a politikai pártja; — még a „Debreczen“ is mel-

lakosságnál állandó n szállásolva 93 ember 52 lóval, — mint átvonuló 4 törzstiszt, 22 főtsiszt és 355 főnyi legénység 165 lóval.

Augusztus hóban a létszám 1149 embert tett 439 lóval. Állandóan be volt szállásolva 254 ember 157 lóval, — átvonulóképen 5 törzs, 17 főtsiszt és 280 főnyi legénység 158 lóval.

Előfogtat adatott két hó alatt 77.
IV. Közegészségügy.
Az egészségi állapot július hóban, a felnötteket illetőleg kielégítő volt, míg ellenben a gyermekek között a június hóban fellépett bélhurut terjedt és több áldozatot vett.

Augusztus hóban a bélhuruton kívül a vörheny is fellépett a gyermekek közt, s ámbár elszórtan mutatkozott, mindamellett hét halálozást okozott. A felnöttek egészségi állapota kielégítő volt; a halottak számát a sorvasztó betegségekben sinlődek nevelték.

A városi közkórház betegforgalma következő volt:
Átjött július hóra 43, felvétetett július és augusztus hóban 187, gyógyulva elbocsátott két hó alatt 157, meghalt 11, maradt szeptember hóra 62 beteg.

Meghalt a város területén két hó alatt 324 egyén.
Született 312 gyermek.

V. Adó-ügy.
Állami adó fejében befizettetett a városi lakosság által, még pedig: az 1876 tól 1882-ig torjedo évekről 2970 frt 35 1/2 kr., a folyó évről 52317 frt. 01 kr, késedelmi kamat 570 frt. 75 kr. Összesen 55.858 frt. 11 1/2 kr.

Beszédetett még továbbá: hadmentességi díj 388 frt. 98 kr. helybeli illeték: 4240 frt. 20 1/2 kr. idegen adó 287 frt. 37 kr. idegen illeték 909 frt. 89 1/2 kr. járda-költség 1219 frt. 81 1/2 kr. közmunka váltáság 1021 frt. 40 kr.

VI. Erdészet.
Az elmúlt két hó folyamán erdészeti tekintetben nevezetes esemény elő nem fordult.

Makktermés — a guthi erdő kivételével — csak elszórtan mutatkozik; gubics-termés szintén nincs.

A folyton tartó száraz időjárás miatt, különösen a gyökérfa-ültésekben igen sok csemete kiszáradt.

A guthi erdőről a fának vasuton való beszállítása folyton tart.

lőzte, pedig ez sokszor neki köszönhethe lételét.

Az a társaság melyben leggyakrabban megfordulni szokott a bü n ö s azért amiért ő évek óta bü n h ö d i k. — Az a társaság mely elő sm e r e s é t fejezte ki működéséért.

E társaság illusztratiójával elmondok egy kis igaz történetet:

Mikor K a r i Vácson volt bezárva, sokat emlegették itthon akkor tájban, hogy a S t e f á n i a s R e z s ö trónörökös egybekelése alkalmával meg fognak neki kegyelmezni.

Mindenki emlékezhetik reá, hogy egy-izben a menyegző napja elhalasztatott.

Erre a hírre a társaság egyik tagja dühösen csap az asztalra: (korcsában történt.)

— Egy istenem, egy a lelkem, de ráteszem, hogy ezt is csak azért tették, hogy Karit tovább bentarthassák.

Olyan társaság, a hol tetteiért így istenitik az embert, gyengébb lelket is megtántoritana, mint a milyen az én rabtársamnak van, volt, és lesz.

Ma már ő maga is hiszi, hogy ő nagy ember, a kinek része van abban, — hogy Kossuth Lajos még jöögészségben él, mert ő élteti; Verhovay nagyságának alapkövét ő fektette le, mikor Debreczenben egy hitehagyott Tisza Kálmánnal szombéallította az elvhűség „sziklatalaján álló apostolt“; — a n y i e g y h á z i események dicső napjaiban ő is ott volt a tettek mezején: Brenernél; — Debreczenből ő irtotta ki az uszorás fajt, ugy hogy már maradéka sincs . . . sat., s ki tudná érdemeinek végtelen sorát elsorolni?

pület az első ma-
1100 frt volt biz-
preczenben összesen
van. Ebből 5030 ro-
ms, 521 izraelita, 55
holikus.
st és mindennemű
szer és legutányo-
l Schmidt Sámuel
Piacz utca Stein-
us. Folyó hó 4-én
Sámuelné szül. Szó-
szonyt, kedves nagy-
g alig találtam, mi-
gyanezen hó 8-ikán
ytól is megfosztott.
beesés lap hasáb-
b tiszteletteljes kö-
naim, barátaim s a
sík e két rendbeli
végtisztességtelen
szerencsétlenni s
enyhíteni kegyes-
zept. 12. Kató Mi-
asszony fogja ma-
ragatni 10 krajczár
hol úti fel sátorát
is olyan fontos.
títás. Felejtet-
szternek elvesztése
főleg hatott a te-
tink, barátaink s ú-
fogadják hálás-
yi János s ném-
lamint gyermekeim
árleányok öltözé-
s ünnepélyeire a
székei már nagyban
és filigran ezüst-
huszárka, magyar
ágos kékselyem kö-
tiszt szoknya fogja
jadanokat.
ó lap. Egy nagy-
áz tagja, mint a
intézet egyik ba-
Maedonalban la-
tatott Nagy-Kani-
és Triszten át
A temérdek posta-
elgazodni. Olvas-
Augusta, Mount
rtised, Unglaimed,
írás van rajta. A
a lap visszaérke-
t. 10-én. A 8 kraj-
napig utazott s mi-
visszavándorolnia,
lyen mep van szur-
engések. Emlitet-
a tengeri seregbeli
tengések is már
5-re újabb földren-
Delaney szerint
esnek azzal az idő-
fősillagok az apró
presztől, különösen
265 hosszúsági fok
zerinte ugyanazok,
kint augusztus és
álkózik. Mikor a
aladnak át a rajó-
földrengéseket idéz-
ek egy látszik ak-
gy bolygó egyszer-
llyen földrengések
1829. és 1851-ben.

Bizonyos rajok ugylátszik lassu lebegő moz-
gást visznek végbe egy központ körül. Ha a
mondott feltételek alapos, akkor előre meg le-
het jósolni a földrengéseket, melyek 1920-ig
fogtak történni; lesz nevezetesen 1883-ban 5,
1885-ben 3, 1886-ban 5, 1888-ban 6, 1891-ben 5,
1895-ben 3, 1898-ban 3, 1899-ben 5, 1900-
ban 3, 1901-ben 7, 1910-ben 2, 1912-ben 1,
1913-ban 4, 1914-ben 7, 1918-ban 8, 1920-ban
0. Legerősebb földrengések lesznek Delaney
szerint 1887, 1890—1891, 1898, 1900—1901,
1912, 1913—1914, és 1919—1920 években.
A legközelebbi földrengést 1883. augusztus
havában az okozta, — hogy Jupiter át-
hadt a rajon.
— Zöldhaju ember. A Rókus kórházba
Budapesten egy fiatal embert vettek fel, ki-
nek zöld haja van. A fiatal ember — mes-
teriségére nézve rézműves — azt állítja, hogy
születekor is egészen zöld színű haja volt.
Ugy az orvosok, mint a többi betegek nem
tudják eléggé bámulni a zöld haju embert.
Az orvosok azt tanácsolják neki, hogy fel-
gyógyulása után pénzért mutogassa haját,
mint nagy ritkaságot.
— Intézkedések a phyloxera ellen.
Bihar megye székelvén jár sba kebeleztet
Nagykőgya községében a phyloxera jelenléte
konstataitván, a földmívelés-, ipar- és ker-
keskedelmügyi magyar királyi miniszter, fo-
lyó évi 37.601. szám alatt helyi rendeletével
nevezett község összes szőlőterületeit, vala-
mint az olyan kerteket, melyekben esetleg
egyes szőlőtök állanak, zár alá helyezte. E
rendelet értelmében a zár alá helyezett összes
szőlőterületeiről gyökerező vagy gyökeretlen
szőlővessző, szőlőnövény, szőlőlevél s általá-
ban a szőlőt bármilyen alkatrésze (a szőlő-
fürt kivételével) továbbá bármilyen fa- vagy
eserjenyű ültetvény használt dugozók és sző-
lőkarók, szőlőlevélbe csomagolt bármilyen tár-
gyak kivételével, valamint a tárgyaknak egyik
szőlőtől a másikba való átvitele tiltatik.
— Oroszlán által fölhevült gyermek.
A „Correo de San Luis Potosi” a következ-
őket írja. „A tancanhuiczi jefepolitico (pol-
gármester) a mexicói belügyminiszterrel tu-
datta, hogy városának két embere a Santa
Izabel hegylanczban egy 7—8 éves indián
gyermeket talált, egészen meztelenül; a gyer-
mek járása olyan volt, mint a majomé, hangja
pedig mint az állatoké. Mikor az embereket
meglátta az erdőbe akart menekülni, de el-
fogták, s Pancanhuicza vitték, hol a ható-
ságok megtették a szükséges lépéseket, hogy
a gyermek atyját, vagy más hozzátartozóját
fölfedhessék. A gyermek semmi értelemmel
sem bír az emberi nyelv iránt, egyenesen
sem tud állni, hanem mindig ül, mint a ma-
jom, s ha szabadjára hagyják, rögtön elbu-
vik. Megfigyelték, hogy erdei gyümölcsöket,
bogyókat, füveket eszik.” A „Frankfurter
Zeitung” mexicói levelezőjének az említett
mexicói-lap nem lévén megbízható, írt egy
San Luis Potosiban élő németnek, közelebbi
részletekért, a ki a következőket válaszolta:
„Mikor a munkások a gyermeket üldözték,
ezt egy puma-oroszlán követte, mely az em-
berek láttára elmenekült. A kutyák, melye-
ket a munkások magukkal vittek, egy bar-
langhoz vezették a társaságot, hol a puma-
nyomok közt, gyermeknyomok is látszóttak.
A barlang közelében a sűrű bozótban csak-
hamar ráakadtak a vad gyermekekre. Szinte
bizonyos, hogy a gyermeket, kit talán szü-
lei hagyta el a vadenban, ezen puma-orosz-
lán nevelte föl.

Irodalom és művészet.

× A Petőfi társaság vasárnap tartot-
ta Komócsy József elnöklete alatta a
szünet után első felolvasó ülést. Legérde-
kesebb pontja volt az ülésnek Paulay
Ede „Az ember tragédiája a színpadon” című
széköfoglaló értekezése. Paulay mindenek-
előtt azt a kérdést vetette fel magának, mi-
előtt elhatározta, hogy színe hozza-e „Az
ember tragédiá”-ját, vajjon alkalmas-e ez a
mű a színrhozatalra? Összehasonlította azt
e tekintetben „Faust”-tal s ugy találta, hogy
van olyan alkalmas a színrhozatalra mint
„Faust” első része, de mindenesetre alkalm-
masabb mint ennek második része. Ezután
ismertette a költemény vázlatát, ugy a mint
az színe fog kerülni, a szükségessé vált
kihagyásokat és összevonásokat stb. A mű
összevonva 2560 versből áll s színpadi elő-
adása nem fog hosszabbra nyulni mint pl.
Othello. All pedig a mű egy előjátékból és
5 szakaszból, melyeknek tartalmát röviden,
de szerfelett vonzóan ismertette az értekező.
A nagyszámú és díszes hallgatóság szűnni
nem akaró tapsal és éljenzessel köszönte
meg a nagyérdemű értekezést. — Második
tárgyat az ülésnek költemények képezték
Prém Józseftől, végül pedig Balázs
Sándor olvasott fel 3 kisebb elbeszélést s
nagy tetszést aratott velük. — Ezután zárt
ülés következett, melyen folyó ügyek intéz-
tettek el.

Tűzilárma a cirkuszban.

Tegnapit áviratunk jelentette már, hogy
Kassán tegnapelőtt Suhr Albert lovardájá-
ban 9 órakor vak tűzi lárma következtében
iszonyu rémület támadt.
A lovarda zsufolásig tömve volt, az elő-
adás javában folyt és két bohóc épp a leg-
nagyobb derültségben tartotta a közönséget,
a midőn a főbejáratnál álló tűzerkatona el-

kiáltja magát: „Tű z v a n!” Erre a kar-
zat-közönség eszeveszetten rohanni kezdett a
főbejárat felé, másrésze pedig leugrott a föld-
szintre és a korlátokat és a csarnok ajtaját
összevették. A nyomás oly erős volt, hogy
igen sokan egymásra esve, a menekülők ál-
tal összetapostattak, vagy ugy a daszkafal-
hoz szorultak, hogy ájultan rogytak össze.
E közben a karzat is recsegni kezdett, mire
a földszinti közönség is megindult. A bátrab-
bak csitítása, hogy nincs veszély, elhangzott
az iszonyu zsvajban és alig néhány perc
mulva a kijárat a földön fekvő emberhalom
által el volt torlaszolyva. A rendőség fejét
vesztve elfelejtette kinyitvatni a biztonsági
kijáratokat, s ez csak akkor történt meg,
a midőn a zene tovább játszott és az elő-
adást folytatták, hogy talán ekkép sikerül a
közönséget megnyugtatni, hogy nincs baj. A
tolongás alatt egy asszonyt és egy fiúcskát
összetapostak, ugy hogy életveszélyben fo-
rognak; több nő elájult s egynek ugy össze-
szorították a mellét, hogy szintén életve-
szélyben van.
Ezeken kívül sulyosan megsérültek
egy vidéki kath. pap, Andrejkovics bádogos
és neje, Chorzanné, özv. Prinz Száli és egy
szedőnő. A tolongás közben igen sok ékszer
vesztett vagy lopatott el, melyek nem kerül-
tek meg. A közönség egy része az istállók
felé tartott és oly hevesen tódult ki, hogy
Suhr Mártha lovárnót, ki már lóháton ült,
lovastul együtt fellökték. A zsvaj mintegy
10 percig tartott, mely után sikerült a kö-
zönséget megnyugtatni és az előadást foly-
tatni.
Ekkor új zavar kezdődött, mert a lovar-
pán kívül ácsorgó esőselék a kedvező al-
kalmat felhasználva, a lovárdába rontott,
mit a rendőröknek csak nehezen sikerült
megakadályozni. A szerencsétlenség akként
keletkezett, hogy a karzaton valakifő órák
akartak lopni s az a tolvajt megragadva, ez-
zel verekedni kezdett. A bejáratnál álló tü-
zer azt hitte, hogy tűz van, és azért han-
gozatta a végzetes kiáltást. E katonát egy
fűzér tiszt elfogatta, lefegyverezte és sze-
mélyesen kísérte a kaszárnyába.

**CSARNOK.
ISCHIA.**

Itta és a szept. 16-ki Margit-szigeti Ischia-ünnepélyén
előadta:
Jókai Mór.
Egy vallás kezd ur lenni már e földön,
Nem új, de egyre jobban terjedő!
Egyik nép kéri a másiktól kölesön:
Legyen bármely proféta követő!
A „gyűlölet vallása.” Szörnyű hit!
Mely nem vár üdvöt, paradicsomot,
Csak tetemhalmot, összedült romot
S az embertársak vért, könyűit.
S miért gyűlölni? Mert e szót „kenyér”
A hány nép, annyiképen nevezi:
Pedig egyformán izzad a tenyér,
A míg az élő földből kivesszi.
S hogy azt a földet, a mely éltet át,
Hol annyi rossz éveit szenvedte át,
Honának vallja, s érte annyi kéz
Imát, munkát, esodát végezni kész?
Miért gyűlölni? — Annyi rá az érv:
Különböző jel a torony fokán,
Kívánsztalan kenyér: tehát azért.
Gyűlölni kell, ki mást hisz, mert pogány!
Czivódásra elég egy „shibolet”
Egy „rózsa” vagy egy szál „buzavirág.”
Egy „et caetera”, mely mellözve lett,
Elég, hogy fegyver legyen a bíránk.
A gyűlölet istene népszerű!
Cserépbálványit mindenütt megleled!
Ennek parancsa nem nehéz terü;
Ennek áldozni senki sem feled.
Ott furdal a kunyhókban, mint a szu
S a palotákban, a sötét boszu.
Mint féreg, milliárd; mint szörnyeteg.
Egy Leviathan! — Térdepeljetek!
Erre tanítanak az apostolok:
Hogy embertársat ölni szent dolog.
Azok, kik állnak olyan magasán,
Kiknek a szépföltött hatalma van.
Országot képező nagy óriások,
S a kik alatt saját trónusuk reszket.
Emelgetik a harczióví keresztest,
S hangzik világrontó ordításuk.
Vezérek, kik nem laktak jól a vérrel,
Babérrel a fön és babértalan,
Kezdek az új harczió bész beszéddel
Pohárral a kézben s pohártalan.
S a szellemtáborok vezérgunárja:
A hirlapir is e tábor járja
S hogy csirát verjenek a rossz magok
Gondoskodik róla a demagóg.
Gyűlölni mindent, ki különbözik!
Szegénynek gazdagot, urnak szegényt,
Jó ember? Nagy böles? Azt nem kér-
dezik.
A gyűlölet „elv”; — nem ismer egyént.
A gyűlöletben nincsen haeresis.
Nem tesz kivételt, sem fajt, sem nemet.
Arzról ráismer: ellenség ez is.
S üldözeti Jáfettel a Semet.
S van iskolája vannak templomi,
A hol tanítják, szárazon, vízen,
Hogyan kell embert ölni, rantani?
A gyűlölet istene mit izen?
Dörgő ágyutól, melynek egy falatja

Száz ember szájából kivett kenyér,
S mikor kiköpte, piros a fenyér,
Száz más szegény lett odaát halottja.
Titokteljes műhelyben ott teremtik
A néma szert, mely villamot fogamz.
Az összesajtolt poklot földalatti harc
Sötétben, mely sziklát földet rendit.
A tengerekben uszó várakat,
S azoknak fürge ellenségeit,
A mik ellen ágyútüz sem segít
Ütéskétől a vasvár szétszakad.
Hogy versenyeznek! Egyik hatalom
A másik ellen. Mind az oltalom
Szép színivel: pedig a gyűlölet
Nagy szelleme terjeng művik felett.
Mig végre elkezd alattuk teremni
Az, a kinek retentő neve „semmi.”
„No hát, ha a pokol országa eljött:
Isten neki! csináljuk ketten együtt!”
S kezdődik a pokol liturgiája,
Karéneket a korbácsolt rabok,
Zenét az ágyúk szörnyű orgonája,
Antiphonát a bombadarabok:
S aztán harangszót hozzá ad a saját,
Janus-templomban nyitva áll minden ajtó!
Fel minden népek, ünnep reggele lett,
„Te Deum laudamus: Gyűlölet!”
Milyen szép lesz, ha majd aeonok múltán
Mi nem leszünk, fölöttünk más világ,
A föld majd egy jobb fajjal népesül tán,
Ha elmul e bűnben fogant fiág.
S a földet ásó új lény megtalálja
Öslény nyomát, mit hagyott lételünk.
Az öldök sok szerszámot esodálja
S találgatja, mért kellett ez nekünk?
Mi szörnyetegnek csontja volt e rézeső?
S a koprolit, mi mellette hever,
A nagy golyó? azt kérdezi a néző.
E szörnyű állat vajjon mit evett?
Vassal, ólommal összetörve csontunk,
Kímoudja ránk tudós elméletünk.
Kétségtelen, hogy kannibálok voltunk,
Azért végzé el e faj életét.
Egyszer aztán így szól az „igaz” Isten
„Még élek!” s egy szavára esend leszen.
Talan örültek, tán küzdöttek itt lenn?
Mindannyian alusznak esendesen.
Csak egy sziget, mit tenger vesz körül
S egy alvó tűzokádó melegít.
De annyi népek szolgáit gyönyörűl,
A kik inádták földét és egét.
Mily messzeség a csillagos azúr!
Szédítő oda feltekinteni!
Nekik rövid volt odáig az út:
Perez vitte fel a holtak ezreit.
Álomvilágból léptek tulvilágba
Nem rossz esere! Amott az angyalok,
Itt emberek. Az égbe ki ne vágya?
Istentől elhivatni nem jó dolog.
Az Istenintés ám nekünk beszél:
Szívünket megtaláljuk hirtelen:
Mit feldobbanni készlet a veszély.
Ki tudna itt maradni szivtelen?
Ha ember üldöz, Istenhez megyünk.
De hogy ha Isten sujt le, ah ki véd?
Még akkor is marad egy menhelyünk.
Ki fölemel, az az emberiség.
Főlkel az ember, elől a király,
Fedetlen fő, szemébe drága könny.
A harczió nép fegyvertelen kiáll
Munkára kész vezérel élükön.
Egy félhalottat, ki a rom alatt
Még nyösörög, egy dandár ostromol.
Mint várviásnál bontja a falat;
S egy éltet hoz elő trofeumul.
S a nép felé, a melyre győzb borult,
Föld minden népe nyújtja jobb kezét,
Szívét, falatját, polgár-koszorut
Kínálva; hévvel hozza a segélyt.
S hol minden népek jobbjá összefér.
A sirhalomná lett nagy rom felett
A milliőknak szive összevér,
Gyűlölni elfelejt, — csak áld, — szeret. —
Oh bárha egyesülne ennyi kéz
Egy forró szorításban e helyütt,
Egymást segítni, és emelni kész,
A közös üdvért tenni mind együtt:
Oh bárha tudnánk e romok alá
Temetni minden régi haragot
S minden bosszu, mi lelünk torralá,
Halottul végképp hogy maradna ott!
El Ischiába! Adjunk részt nekik,
Mi, a kinek a föld áldást adott,
Nekik a föld elvette mindenük;
Még tüzhelyüknek nyoma sem maradt.
A részvét könyje s emberszeretet
Hő napugára új éltet terem,
Az ember folytát Istenműveket
Ez a teremtés soha nem pihen.
S hozzunk magunknak e romok közül
Egyenkint két követ. Az egyiket
Tegyük magunk elé oltarkövível
S ez oltár soha ne legyen hideg;
Testvérszerelme oltára a míg áll;
Halandó ember míg Isten követ,
S ki még a gyűlöletről predikál,
Annak fejéhez a másik követ.
A „Münchener ärztliche Intelligenzblatt” ezimű,
hivatalban levő s gyakorló orvosok köztönye 28-ik év-
folyamának 14-ik száma következő közli:

„Az ugynevezett svájci lapdacok Brandt Ric
hárđ gyógyszerész úrtól Schaffhausenben nem valami
titkos szer, mert összetétele szabatosan előtünk áll. Al-
kotó részei következők: (következik azok felsorolása). —
E részekről minden gyógyszerzeti könyv kielégítő fel-
világosítást nyújt s azok összetételét észszerűnek kell
mondanunk. Hirnevös kartársainknak (orvosoknak) előt-
tünk fekvő jelentései egyhangulag arról szólnak, hogy a
„Pilulae Helveticae” igen használható hashajtó szer,
mely biztosan s minden rossz mellékhatás nélkül mű-
ködik.”
Egy doboz ára, a gyógyszerárakban 70 kr.
Közgazdaság.
Kőbányai sertésüzlet.
A sertéskereskedelmi csarnok jelentése.
Budapest-Kőbánya szept. 16.
Mintán a készletek és a felhajtás küllő-
nösen kevésbbé keresett nehéz fajokban jelen-
tekenyek, az üzlet valamivel lanyhább irány-
zattal folyt le csak könnyebb fajú árú drá-
gul 1 krral kilogrammonkiut.
Heti átlagárak: magyar szedett 260—300
kgr. nehéz 55 kr. 180—200 kgr. nehéz 55—56
kr. vén 300 klgon feltül 53 kr. vidéki
sertés 55—57 kr. tranzitban szerbiai 55—57
kr. romániai 55.—58^{1/2} kr. netto kilogramonkiut
Eleségárak. Tengeri 7.25, frt — árpa
7.90 frt.
Helybeli állomány: szept. 7-én maradt
123701 drb.
Felhajtás:
Alsó Magyarországból hizott 2782 db.
Erdélyből 39 „
Szerbiából 2988 „
Romániából 3238 „
Szerémségi — „
Amagyar államvasuton hizott 2769 „
A vidékről 1803 „
A budai vámonknál — „
Hajón (szerémi) — „
Összesen 137364 db
Elhajtattott:
Felső-Magyarországra 646 db.
Bécsbe 1668 „
Csehországba 833 db
Bodenbaehen át 3400 „
Ruttkán 3961 „
Dél-Németországba 65 „
Budapesti fogyasztásra 2376 „
Kütelkekre 100 „
A budai vámonknál — „
Kőbányai szalonnatermelők — „
A m. államvaspályán 76 „
Összesen 12125 „
Maradt 125239 „
A részvényszállásokban volt 24765 db.
Az egészségügyi és tranzit-
szállásokon maradt szept. 7-én 13195 „
Ehhez felhajtattott:
szerb sertés 2988 „
román sertés 3283 „
Összesen 19466 „
Elhajtattott 4957 „
Maradt 14596 „
Zsiradék.
Disznózsír. Egész héten át nem mutatko-
zott kereslet és ezért az árak 50—75 krral 66
frtüg csökkentek, a forgalom jelentéktelen volt;
bordószul 66.50 frton kinalják.
Szalonna. Vidéki ár az aratás elmúltá-
val olesőbbodott és 2 frttal olesőbban kínálják,
57—58 frttal jegyzik, asztali szalonna 2 frttal
esökkent, 57 frton adatott el, füstölt szalonna
csendes irányzat mellett megtartotta árát.
Faggyu csendes irányzat mellett 50—51
frttal jegyeztetett.

Legujabb.

A „Debreczeni Ellenőr” eredeti táviratai.
Zágráb szept. 18. Ujabbán a báni
határőrvidék két helyéről érkezett rend-
zavarásról hir. Különbben nyugalom van.
A zavarások lecsillapultnak tekinthetők.
Kolozsvár szept. 18. A ref. kon-
vent tegnapi zárülésén elhatározták hogy
a jövő évben a convent Budapesten ül
össze.
Bécs szept. 18. A spanyol és a
szerb király szerdán Hamburgba utaznak.
Róma szept. 18. A vatikán bele-
egyezését adta a orosz egyház politi-
kai törvényekhez.
Linz szept. 18. A tartományi gyű-
lés tegnapi megnyitattott.
London szept. 18. Hongkongból tá-
virják, hogy Bouet tábornok a francia
csapatok parancsnokságától fölmentetett.
A parancsnokság Bischof-Batiens ezre-
desre ruházattott.
Felolós szerkesztő és kiadó lapfőnökök
Vértesi Arnold.
Főmunkatárs: **Karzag Vilmos.**

MATTONI-FÉLE
GISSHÜBLER
legtisztább égvényes
SAVANYU-KÚT
legjobb Asztali-és üdítő ital,
kítűnő hatásának bizonyult köhögésnél, gége
bajoknál, gyomor-és hólyag hurutnál.
ÉDECSEK (az emésztés elősegítésére).
Mattoni Henrik, Karisbadban (Csehország).

A mellette álló
címkét és dugaszjelzést
tekintetbe venni kérjük.

MATTONI'S
GISSHÜBLER

Bikszádi viz.

A bikszádi viz mint analysise mu-
tatja, megegyezik a híres gleichenberg,
Constantin-forrás vizével, sőt azt Cl Na
konyhasó tartalma által fölülmulja, —
mint Selters, Adelheidsquelle, Korytnicza,
Lubi Margit-forrás sat. vizeit — nagy-

mennyiségű Cl Na és kötött szén-
savva által fölülmulja.

A legjelesebb orvosok által évtize-
dek hosszú során át tapasztalt kítűnő
hatása a következő kórnekemknél bizo-
nyult be:

Idült tüdő hurut, tüdőlegdag és a
kezdődő gümőkór, üdült gyomorhurut-
nál, a naponkénti hányingert, fejfájásokat,
fejzsédüléseket szünteti; az egész vérke-
ringést jótékonyan emeli, s így az emész-
tést és a jó étvágyat teljesen helyre-
hozza. Az epe elválasztást a májban si-
etteti, az epevezető utakat jó karban tart-
ja, ugyancsak oldó hatásánál fogva az
egész bélesatornát tisztán tartja. Ez okok-
nál fogva kítűnő gyógyhatásu az aranyért
sárgaság, máj- és lépdegánat ellen. Idült,
hugyhólyag, hurut, húgykövek ellen.

A bikszádi viz, mint kítűnő borviz is
ismeretes.

Főraktár: Geréby Fülöp urnál
azonkívül kapható Csanak József, Rickl J. Zel-
mos, Varga Károly, André és Szabó és Gasz-
ner Károly urak kereskedéseiben.

Christoph Ferencz

PADOLAT FÉNYMÁZA.

Ezen kítűnő vegyület szagtalan, rögtön szárad felmázoltatása után, szilárd lesz
és kemény, tartós és szép, fénnyel ellenáll a nedvességnek, s kétségkívül díszesebb és
tartósabb minden más máznál. A legkedveltebb fajok a sárgásbarna fénymáz, (ofajtes-
tékhez hasonló) és a festék-járuadék nélküli tiszta fénymáz.

Raktár Debreczenben: Ganofszy Lajosnál.

Christoph Ferencz,

Berlinben és Prágában.

A valódi padló fénymáz feltalálója és egyedüli gyártója.

MEGHIVÁS.

A b.-ujvárosi takarékpénztár részvényeinek aláírói tisztelettel felhívják, hogy
folyó évi szeptember 30-án d. u. 2. órakor B.-Ujvárosban a Kaszinó nagy termében tar-
tandó alakuló közgyűlésen megjelenni ne terheltesenek.

TÁRGYSOROZAT:

1. A közgyűlés elnökének és tollvivőjének megválasztása.
2. Az alapítóknek kellő aláírás, és befizetés által történt biztosításáról szóló je-
lentés tárgyalása.
3. Az alapszabályok megállapítása, a debreczeni ipar és kereskedelmi bankkal tett
megállapodás iránti határozat.
4. A társulat megalakulása iránti határozat.
5. Az alakulásra tett kiadásokról szóló számadás feletti határozat.
6. Az alapszabályok értelmében ezen közgyűlésnek fenntartott tárgyak feletti in-
tézkedés.
7. Az alapítók felelőssége iránti határozat.
8. A társulat igazgatósága 4 tagjának, a felügyelő bizottság 2 tagjának és 6 napi
biztosnak megválasztása.

B.-Ujváros 1883-ik évi szeptember 10-én.

A b.-ujvárosi takarékpénztár alapítói.

Első debreczeni női ruhavarró és szabászati intézet.

Van szerencsém a t. cz. hölgy közönséget értesíteni, miszerint itt helyben mltsz
Báró Josinszky né urónő házában (piacz, Hungáriával szemben) f. év ok-
tóber 1-től kezdve egy női ruhavarró és szabászati intézetet nyitok, — hol a legdiva-
tosabb szalon ruhák 4 frttól 8 frtig elkészítés végett elvállaltatnak.

10 óra alatt bárkit betanítok a legújabb francia ruha szabásra 8 frtért, ugy
szintén kívánatra a háznál is adok oktatást a szabásban.

Helyben csakis nálam fogadtatnak el női ruhák kiszabás és összeállításra 2 frt-
ért, ugy, hogy bárki, bármily csekély varrás-képzettséggel ruháját a legdivato-
sabbban elkészítheti.

Ruha minták olcsón adatnak.

A n. é. hölgyközönség b. figyelmébe ajánlvam magam

maradtam tisztelettel

Vizvári Ignác

(Nagyuj utca.)

UJ DIVATU BETÜKKEL GAZDAGON BERENDEZETT NYOMDA DEBRECZENBEN.

A „DEBRECZENI ELLENŐR”

legújabb és legdivatosabb betűkkel
GAZDAGON FELSZERELT

KÖNYVNYOMDÁJA

DEBRECZENBEN, PLACZ, SIMONFFY-ház,

ajánlkozik mindennemű nyomdai munka gyors és díszes kiállítására.

Községi és gyámi rovatok iver, hivatalos nyomtatványok,

MINDEN ALAKBAN.

ÜGYVÉDI ES KERESKEDELMI NYOMTATVANYOK,

FALRAGASZOK, KÖRLEVELEK, GYASZJELENTÉSEK, LEVÉLFEJEK ÉS LEVÉLBORITÉKOK,

báli meghívók, névjegyek, füzetek és könyvek

a legjutányosabb áron állíttatnak ki.

VIDEKI MEGRENDELÉSEK PONTOSAN TELJESITTETNEK.

Vidéki megrendelések pontosan teljesítettnek.

Vidéki megrendelések pontosan teljesítettnek.

Szerkesztőség és

Placz SIMONFFY
házával szemben

HIRDETME

„Hírdetési pénzek és a kiad-
valamint a lap szelle-
minden közleménye

pármentelen levelek és
fogadtatnak

X. évfolya

A

Négy millió
pai békét. Emnyit
zépeurópai szövets-
kek s a békés fe-
megvédésére, erre
ánk és Németorsz-
bia, Románia és t-
s mégis a leghatá-
hogy: egy n a g-
dortatunk, a mely
gyar nemzet h-
érettségét s életre
bára temi.

A Horvátors-
déken föl-föllobba-
lágítja a helyzetet
gálat arra nézve,
fáklya gyújtotta,
állandóan lobog.
óriási máglyát, me-
Európa szabadság-
záció legértékese-
elpusztítani. Mona-
keit szemelte ki a
tika véstteljes te-
kiindulási pontjau
magyar monarchiá-

Kormányelnöl
pillanatra fölismer-
v a ló d i jellegét
arról, hogy a czin-
szul palástolt ürüg-
intézett nagy szlá-
zatalára. Ez volt
tekintette pusztán
ü g y i kérdésének
nek tartotta Boszi-
való nagyon is
Kállay közös pénz-
l e t i kérdésnek
szándékolt újabb
böl Kálnoky külü-
fenyegető nagy ve-
hatása végett gr.
miniszterrel is bel-
A mi ellenzé-
ismerte föl a horv-
célzatait, a mint

A „Debreczeni

Az elvált

(Oros

Irta: 70

Baburin csak
nyal. De valahány-
ja komorságot s épe-
get árult el.

Ellenben Puni
lalkozott. De neki
válaszolgatott a leá-
Punin a leányt „hőf-
jének nevezte.

— Miért szólít
ily különös neveken
Punin nevetett

— Azért, mer
hozzánk.

— Nagyon ok-
be Baburin, — u-
ányhoz.

— Mi őt épp
asszonykának, ne-
mon?

Baburin komor-
dig elfordította az
let, akkoron én e-
meg.

Igy mult el p-
legkellemesebben, an-
kodott a tiszteletr-
fatni. Így a többi kö-
madár elé s kinyitva
csolá:

— Föl a „kupo-
dallal!